

Alınış tarihi (Received): 06.02.2025

Kabul tarihi (Accepted): 10.04.2025

Tokat İli Reşadiye İlçesi Ölçeğinde Tarımsal Kredi Uygulamaları

Nuray KIZILASLAN^{1,*} Murat KIRCA²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tokat, Türkiye

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat, Türkiye

* Sorumlu Yazar: nuray.kizilaslan@gop.edu.tr

ÖZET: Türkiye’de tarım sektörünün finanse edilmesi sürdürülebilirlik açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Tokat ili Reşadiye İlçesi özelinde tarım sektörünün finansmanına yönelik kredi uygulamaları Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifi verileri alınarak incelenmiştir. Reşadiye’de tarımsal işletmelerin %72,8’i Ziraat Bankası’ndan, %2,7’si Türkiye Tarım Kredi kooperatiflerinden tarımsal kredi kullanmaktadır. Tokat İl’inde Ziraat Bankasından tarımsal kredi kullanım oranı %79,1 olup bu oran Türkiye ortalamasına yakındır. Reşadiye ilçesinde ise %66,72’dir. Ziraat Bankasının sübvansiyonlu krediler ve uygun faiz oranı tarımsal işletmeler açısından tercih nedeni olmaktadır. Türkiye genelinde Tarım Kredi Kooperatiflerinden tarımsal işletmeler en fazla gübre kredisinden yararlanırken Reşadiye İlçesinde yem kredisi en fazla kullanılan kredidir. Tarım sektörünün finansman açığını örgütlenmiş kredi kaynakları olan bankalardan temin edilen kredi ile kapatması işletmelerin devamlılığı açısından önemlidir. Kredi maliyetlerinin düşürülmesi tarım sektörünün desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler- Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifi, Tarımsal Kredi, Tarımsal İşletme.

Agricultural Credit Applications in Reşadiye District of Tokat Province

ABSTRACT: Financing the agricultural sector in Turkey is important for sustainability. In this study, credit applications for financing the agricultural sector in Reşadiye District of Tokat province were examined by taking data from Ziraat Bank and Agricultural Credit Cooperative. In Reşadiye, 72.8% of agricultural enterprises use agricultural credit from Ziraat Bank, and 2.7% from Turkish Agricultural Credit Cooperatives. The agricultural loan usage rate from Ziraat Bank in Tokat Province is 79.1%, which is close to the Turkish average. In Reşadiye district, it is 66.72%. Ziraat Bank's subsidized loans and favorable interest rates make it a preferred choice for agricultural enterprises. While agricultural enterprises benefit the most from fertilizer loans from Agricultural Credit Cooperatives throughout Türkiye, feed loans are the most used loans in Reşadiye District. It is important for the continuity of the enterprises that the agricultural sector closes its financing gap with loans obtained from banks, which are organized credit sources. It is necessary to reduce credit costs and support and strengthen the agricultural sector.

Keywords- Ziraat Bank, Agricultural Credit Cooperative, Agricultural Credit, Agricultural Enterprises.

1. Giriş

Tarım, iş imkanı sağlaması, sanayiye desteklemesi, beslenmeyi temin etmesi ve ticareti güçlendirmesi açısından önemli bir sektördür (Onurlubaş ve Kızılaslan, 2007).

Türkiye tarımının finansmanı sektörün en önemli sorunlarından birisini oluşturmaktadır. Finansman yapısındaki sorunlar tarımsal işletmelerin yapısal sorunlarının çözülmemesine neden olmaktadır. Finansman yapısındaki sorunlar kredilerin organizasyonunun ve

yapılanmasının etkinliğini engellemiştir. Enflasyonla mücadele politikaları da tarımsal kredi faaliyetlerini etkilemiştir. Ziraat Bankası'nın yeniden yapılandırılması finansal piyasalarda olumlu etki yaratmış böylece özel bankalar da tarıma kredi açmıştır (Özçelik, Güneş ve Artukoğlu, 2005).

Tarım işletmeleri teknolojiyi takip etmek, tarımsal girdileri temin etmek, üretim yatırımları yapmak, işletmeyi modernleştirmek, işletmenin sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli sermayeyi sağlamak zorundadır. Gereksinim duyulan bu sermaye işletmenin sürdürülebilirliği için gerekli olan parasal kaynak yani tarım işletmelerinin finansmanıdır. Bu finansman öz sermaye olabileceği gibi farklı kuruluşlardan alınan kredilerdir.

Krediler kişilere ya da işletmelere belirli bir süre sonunda geri almak koşuluyla satın alma gücü sağlanması olarak işlevini yürütmektedir. Satın alma gücü devri yapılarak kişi veya işletmelerin bu gücü kullanıp faaliyetlerini sürdürmesi sağlanmaktadır. Türkiye'de tarım işletmelerinin yapısal olarak küçük ve orta ölçekli işletmeler olduğu göz önüne alındığında, finansman ve likidite eksikliği çoğunlukla işletmelerin sürdürülebilirliği açısından zorunlu olmakta tarımsal krediler burada önemli bir destek sağlamaktadır.

Başka bir deyişle tarımsal kredi önemli bir ekonomik fayda yaratmaktadır. Tarımsal işletmeler üretimlerinin devamlılığını sağlamak için özsermayenin yanında yabancı kaynaklara da ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla kredi kullanmak durumunda kaldıklarında kısa veya uzun vadeli yabancı kaynakların kendilerine açık olması gerekmektedir (Kızılaslan ve Adıgüzel, 2007).

Tarımsal krediler işletmelerin kısa-orta ve uzun vadede aynı ve nakdi sermaye gereksinimlerini karşılamakta, geliştirmekte, büyütmekte, verim ve üretimi artırmakta, tarımsal girişimciliğin önünü açmaktadır.

Tarımsal işletmeler özsermayenin dışında ihtiyaç duyulduğunda oluşan yabancı sermayeyi örgütlenmiş, örgütlenmemiş kredi kuruluşları ve özel kişilerden temin etmektedir.

Örgütlenmiş kredi kuruluşları TC Ziraat Bankası AŞ (TCZB) ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK)'dir. Tarım sektörünün desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla kurulmuş olup uzmanlaşmış kredi kuruluşlarıdır.

Örgütlenmemiş kredi kuruluşları özel bankalardır. Temel faaliyet alanları tarım kredileri olmayıp talep olduğu takdirde kredi vermektedirler. Özel bankaların tarım kredilerindeki pazar payı artmaktadır. Özel bankalar önemli sektörlerden olan tarım sektöründen getirisinin ve geri dönüşünün yüksek olması nedeniyle pay almak istemektedir. Özel bankaların pazar payının artması tarım kredilerinin kredi hacmini arttırmıştır. Kendi iç mevzuatlarına göre, tarım sektörü müşterilerine, sübvansiyonsuz güncel cari faiz oranları üzerinden, tarım kredisi kullandırımı yapan bankalar; Denizbank, TEB, Şekerbank, Vakıfbank ve İş Bankasıdır.

Tarım sektöründe gerek devlet gerekse özel bankalar tarafından kullanılan kredi miktarlarında artışların olduğu görülmektedir.

Özel kişiler komşular, arkadaşlar, akrabalar, tefecilerdir. Komşular, akrabalar ve arkadaşlardan alınan kredilerde karşılıklı güven bulunmakta, teminatsız olarak borç alıp verme işlemi gerçekleşmektedir. Tefeciler ise kısa vadede yüksek faiz talep ederek borç

vermektedir. Bu kişiler borcu nakit verip yüksek faizle geri aldıkları gibi tarımsal ürün hasat edilmeden önce kredi açıp hasat edildiğinde ucuza alma yolunu tercih etmektedirler.

Tarım işletmelerinin verimli çalışabilmeleri tarımın finansmanına dolayısı ile kredi kaynaklarının güvenilir ve düşük faiz oranları ile tarıma yönlendirilmesine bağlıdır. Türkiye’de tarım işletmelerinin büyük bir bölümünde sermaye yetersiz kalmakta kredi kaynaklarına ihtiyaç doğmaktadır. Tarım sektöründe sermaye devir hızı düşük olduğu için tarımın krediler ile desteklenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada örgütlenmiş kredi kuruluşları olan TC Ziraat Bankası AŞ (TCZB) ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK)’nin Tokat İli Reşadiye İlçesindeki kredi uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle sübvansiyonlu kredi kullandırma yetkisi bulunan Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifinin güncel kredi uygulamaları ve ürünleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmada, Tokat ili Reşadiye İlçesinde yer alan 5 belde belediyesi olmak üzere 6 belediye, 73 köy, 39 mahalle ve 77 mezrasında çiftçi kayıt sistemine (ÇKS) dahil olan tarım işletme sahibi çiftçilerin, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü- İlçe Ziraat Bankası- İlçe Tarım Kredi Kooperatifi kayıtlarından ve kayıtlı faaliyet raporlarından yola çıkılarak kredi uygulamaları incelenmiştir.

Bu amaçla, Tokat ili Reşadiye ilçesinde faaliyet gösteren ÇKS’ye kayıtlı çiftçi sayısı, Reşadiye Tarım İlçe Müdürlüğü’nden öğrenilmiştir. İnceleme ile tarımsal kredi kullanan tarımsal işletme sahiplerinin yerleşim yeri, cinsiyet, işletme tipi, arazi durumu, işlenen arazi, yaş ve hayvan sayısı durumları tespit edilmiştir.

Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı tarımsal işletmelerin örgütlenmiş kredi kuruluşlarından tarımsal kredi kullanım durumları değerlendirilmiştir.

2023/8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında üretim konuları, indirim oranları ve sübvansiyonlu kredi üst limitleri tablosuna yer verilmiştir.

3. Türkiye’de Sübvansiyonlu Tarımsal Kredi Veren Kuruluşlar

Kredi kullanma koşulları ve üretim yapılan konu uygunsu, her yıl yayımlanan Bakanlar Kurulu kararlarında yer alan kriterler sağlanıyorsa, tarımsal işletmeler, TCZB ve TKK aracılığıyla sübvansiyonlu kredi uygulamaları kapsamında düşük faizli kredi imkânından yararlanabilmektedir.

TC Ziraat Bankası A.Ş.

15 Ağustos 1888’de Osmanlı İmparatorluğu döneminde Memleket sandıkları ile başlayıp Menafi Sandıkları ile devam eden finans kuruluşları yerine işlevlerini üstlenecek modern finans kuruluşu olarak Ziraat Bankası resmen kurulmuştur. Menafi Sandıkları Ziraat Bankası şubelerine dönüştürülmüştür. Menafi Sandıklarının mali kaynağı menafi hisseleri bankaya devredilmiş olup bankanın sermayesine tahsis edilmiştir. Bu değişiklik örgütlü tarımsal kredi olarak yeni bir döneme geçişi sağlamıştır. 23 Mart 1916’da Ziraat Bankası için yeni bir yasa çıkartılmış ve Ziraat Bankasının çiftçilere kolaylık sağlamak, tarımı geliştirmek için kurulduğu maddeleştirilmiştir. Böylece Ziraat Bankasına bu amaçla tahvil çıkartabilme, tarım işletmelerine ortak olabilme, girdi temini, aynı ya da nakdi kredi verme, gerektiğinde satın

aldığı toprakları çiftçilere dağıtma misyonu verilmiştir. 1924 yılında TBMM'de Ziraat Bankası bütçe kanunu kabul edilmiş ve banka bir Anonim Ortaklığa dönüşmüştür (TCZB, 2024). Kuruluş amaçlarını halen yürüten bir kimliğe sahiptir.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluşu da Memleket Sandıklarına dayanmaktadır. 1935 yılında çıkarılan 2836 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu” ile kurulmuştur. Bu kanunla kooperatiflere; ortakların üretimini artırmak ve verimliliği yükseltmek için kredi vermek, girdi temin etmek, pahalı kredi yollarından korumak ve rekabet gücünü artırmak gibi görevler yüklenmiştir (TKK, 2024).

1972 yılında düzenlenen 1581 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” ile Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği kurulmuştur. Tarım Kredi Kooperatifleri, Ziraat Bankası bünyesinde faaliyet gösterirken Merkez ve Bölge Birliklerinin kurulmasıyla bağımsız bir çiftçi kuruluşu olmuştur. Ziraat Bankasının idari yükümlülükleri sona ermiş, finansman bankası olarak görevine devam etmektedir (TKK, 2024).

Günümüzde 2023/8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile 01.05.2024 tarih 32533 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan tebliğde “Tarımsal Üretime Dair Hazine Kâr Payı Destekli Yatırım ve İşletme Finansmanı Kullandırılmasına İlişkin Karar” kapsamında 1/1/2024-31/12/2026 yılları arasında Ziraat Katılım Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince kullanılacak yatırım ve işletme kredisi/finansmanı esasları belirlenmiştir (RG, 2024). Bu tebliğ kapsamında belirlenen esaslara göre tarım sektörü kredilendirilmektedir. Sübvansiyonlu tarım kredileri tarım işletmelerine önemli oranda destek olmaktadır.

Tarım Ekosisteminin Finansmanı kapsamında 12.04.2022 tarihinde uygulamaya konulan

- Altın Kovan Kredisi,
- Balıkçı Destek Kredisi,
- Çiftçi Destek Kredisi,
- Genç Çiftçi Kredisi,
- Kadın Çiftçi Kredisi,
- Köyümde Yaşamak İçin Bir Sürü Nedenim Var-Küçükbaş Projesi Kapsamındaki Krediler,
- Köyümde Yaşamak İçin Bir Sürü Nedenim Var-Büyükbaş Projesi Kapsamındaki Krediler,
- Tarım Transfer Kredisi,
- Tarımsal Kobi Kredisi,
- Üreten Kadınlar Kooperatifi Kredisi,
- Üreten Kooperatif Kredisi

paketlerinin uygulama süresi 31.12.2026 tarihine kadar uzatılmıştır.

Tablo 1. Üretim konularına göre kredi indirim oranları ve üst limit

Table 1. Credit discount rates and upper limits according to production subjects

Üretim Konuları	İndirim Oranı (%)		Kredi Üst Limiti (TL)
	Yatırım Kredisi	İşletme Kredisi	
HAYVANSAL ÜRETİM			
Sütçü ve Kombine Sığır Yetiştiriciliği	50	50	60.000.000
Büyükbaş Hayvan Besiciliği	50	50	40.000.000
Küçükbaş Hayvancılık	75	75	50.000.000
Hastalıktan Ari Hayvan Yetiştiriciliği	70	70	80.000.000
Arıcılık	50	50	10.000.000
Kanatlı Sektörü	25	50	20.000.000
Su Ürünleri Sektörü	50	50	40.000.000
Temel Hayvansal Üretim			
300.000 TL'ye Kadar Olan Krediler (300.000 TL Dahil)	100	100	10.000.000
300.000 TL'nin Üzerindeki Krediler	50	50	
BİTKİSEL ÜRETİM			
Kapalı Ortamda Bitkisel Üretim	50	50	100.000.000
Yem Bitkisi Üretimi	75	75	20.000.000
Yurt İçi Sertifikalı Tohum, Fide, Fidan Üretimi	100	100	80.000.000
Süs Bitkisi, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretimi	50	50	30.000.000
Meyve Yetiştiriciliği ve Bağcılık	75	75	40.000.000
Temel Bitkisel Üretim			
300.000 TL'ye Kadar Olan Krediler (300.000 TL Dahil)	100	100	
300.000 TL'nin Üzerindeki Krediler	50	50	10.000.000
TARIM TEKNOLOJİSİ			
Tarım Makineleri (Traktör Ayrık)	50	-	10.000.000
Traktör	25	-	2.000.000
Basınçlı Sulama Sistemi Yatırımı	75	-	15.000.000
Tarım Makineleri Parkı	75	-	20.000.000
TARIM ENDÜSTRİSİ			
Arazi Alımı (Birleştirme)	25	-	10.000.000
Lisanslı Depoculuk Yatırımları	50	-	150.000.000
Elüs Karşılığı Kredi	-	100	15.000.000
Soğuk Hava Deposu Yatırımları	50	-	40.000.000
Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi	50	50	30.000.000
Sözleşmeli Üretim (Üretim Yaptıran Gerçek/Tüzel Kişi)	-	50	200.000.000
Tarımsal Elektrik Bedeli	-	100	5.000.000
Tarımsal Yenilenebilir Enerji Yatırımları	75	-	15.000.000
Biyo-Tarım Yatırımları	50	50	15.000.000
Tarımsal Ar-Ge	50	50	10.000.000

Kaynak: TCZB, 2024a.

03.01.2024 tarihi itibariyle Ziraat Bankası Tarımsal Bankacılık Bölüm Başkanlığı tarafından Bu çerçevede bahse konu kredi paketleri ile ilgili olarak Y-03-01-2024 tarihli Yönergeler yayımlanmış olup, aşağıdaki kredi paketlerinde azami kredi limitlerinde değişikliğe gidilmiştir. İlgili değişikliklerle;

Altın Kovan Kredisi kapsamında kullanılabilen azami kredi tutarı 300.000.-TL'ye, Genç Çiftçi Kredi Paketinden kullanılabilen azami kredi tutarı 1.500.000.TL'ye, Kadın Çiftçi Kredi Paketinden kullanılabilen azami kredi tutarı 1.500.000.TL'ye, Tarım Transfer Kredisi kapsamında kullanılabilen azami kredi limiti 7.500.000.-TL'ye yükseltilmiştir (TCZB, 2024a).

4. Kredi Kullanımı

Türkiye'de Ziraat Bankası tarafından kredi kullandırım tutarları 2023 ve 2024 yıllarının bazı ayları itibariyle Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. TCZB tarım sektörü kredi kullandırım tutarları (TL)

Table 2. Agricultural sector loan disbursement amounts of Agricultural Bank of the Republic of Türkiye(TL)

Tarih	İl/Ülke	Sektör	Ziraat	Pay (%)
30.06.2024	Türkiye	714.061.662.000	520.092.551.000	72,8
31.03.2024	Türkiye	664.162.010.000	503.953.098.000	75,9
31.12.2023	Türkiye	602.662.630.000	470.617.587.000	78,1
30.09.2023	Türkiye	534.763.146.000	419.604.222.000	78,5
30.06.2023	Türkiye	473.675.118.000	367.737.889.000	77,6
30.06.2024	Tokat	7.864.603.000	6.220.983.000	79,1

Kaynak: TCZB, 2024a.

Tablodan da izlenebileceği gibi Türkiye'de sektöre kredi kullandırmada Ziraat Bankası'nın payı 2023 yılı Haziran ayından 2024 yılı Haziran ayına kadar bazı ayların verilerine göre ortalama %76,58'dir. Tokat'ta 2024 yılı Haziran ayı rakamlarına göre Ziraat Bankası kredi kullandırma payı %79,1 olup Türkiye payının üstünde bir kredi kullandırımı söz konusu olmuştur. Tablo 3'te TKK ortaklarına kullandırdığı kredi dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. TKK'den ortaklara kullanılan kredinin gruplara göre dağılımı (TL)

Table 3. Distribution of loans provided to members by agricultural credit cooperatives according to groups (TL)

İşletme kredisi	2019	2020	2021	2022
Genel ihtiyaç	1.756.684	1.931.646	1.909.547	1.834.468
Tohum-fide –fidan	451.157	531.561	614.497	1.679.792
Gübre	1.808.926	2.151.045	4.032.761	11.856.449
Zirai	139.991	149.047	186.031	436.246
Hayvancılık	1.260.221	1.346.785	1.917.945	3.970.166
Petrol	1.023.057	766.747	966.442	3.645.142

Kaynak: TKK, 2023.

TKK'nin yıllar itibariyle kullandırdığı krediler incelendiğinde en fazla gübre kredisi verdiği bunu hayvancılık, petrol, genel ihtiyaç, tohum-fide-fidan ve zirai kredilerin izlediği görülmektedir. Tablo 4'te TKK'den kredi kullanan ortak sayısı ve kullanılan kredi miktarı verilmiştir.

Tablo 4. TKK'nin kredi dağılımı ve kredi kullanan ortak sayısı

Table 4. Credit distribution of agricultural credit cooperatives and the number of members using credit

Yıllar	2019	2020	2021	2022
Kullandırılan toplam kredi (TL)	8.381.070.504	8.260.967.862	11.036.293.101	26.084.910.479
İndirimli krediler (TL)	5.706.147.312	6.272.611.495	9.195.503.431	22.903.426.735
Ortak sayısı	390.763	364.238	356.683	396.274

Kaynak: TKK, 2023.

TKK'nin 2019 yılına göre 2022 yılında toplam kredi miktarında %32,13, indirimli kredi miktarında ise %24,91 artış olduğu görülmektedir.

5. Reşadiye İlçesinde Kredi Kullanımı

Tablo 5'te Reşadiye İlçe Tarım Müdürlüğünden alınan veriler verilmiştir. Tabloda çiftçilerin cinsiyeti, yaşı, ikamet yeri, işletme tipi, arazi durumu, işlenen arazi ve hayvan sayısı rakamlarına yer verilmiştir. ÇKS'ye kayıtlı kredi kullanan işletmelerin bazı sosyo-ekonomik faktörleri incelenerek kredi uygulamaları irdelenmiştir.

Tablo 5. Reşadiye Tarım İlçe Müdürlüğü yıllar itibariyle kayıtlı bazı çiftçi verileri

Table 5. Some farmer data registered over the years by Reşadiye Agriculture District Directorate

Yıllar		2019	2020	2021	2022	30.06.2024
İkamet Yeri	Merkez	28	39	28	31	25
	Köy	1.264	1.317	1.304	1.311	1.255
Cinsiyet	Erkek	1.228	1.272	1.249	1.250	1.179
	Kadın	64	84	83	92	101
İşletme tipi	Bitkisel	1.292	1.356	1.332	1.342	1.280
	Hayvansal	2.480	2.404	2.343	2.266	2.350
Arazi Durumu (da)	Sulu	574,10	440,75	281,14	179,78	298,36
	Kuru	47.456,85	49.103,64	46.979,87	50.012,28	47.353,48
İşlenen Arazi (da)	Mülk	38.000,01	38.544,13	38.134,57	36.595,77	39.653,31
	Kira	10.303,94	11.000,26	8.126,44	13.596,29	7.998,53
Yaş	40 Yaş altı	32	51	30	57	60
	40 yaş üstü	1.260	1.305	1.302	1.285	1.220
Hayvan Sayısı	Küçükbaş	39.000	38.000	48.000	51.000	49.000
	Büyükbaş	15.000	14.000	13.000	12.000	11.000

Kaynak: TOB, 2024.

Reşadiye Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü yıllar itibariyle kayıtlı çiftçi verileri incelendiğinde köylerde ikamet eden çiftçilerin şehirdekilere oranla daha çok olduğu görülmüştür. Erkek işletme sahipleri kadın üreticilere göre fazladır. Hayvansal üretim bitkisel üretime göre daha fazla yapılmaktadır. İlçede kuru arazi daha yoğun olup sulu arazi varlığı azdır. İşlenen kiralık arazinin mülk araziye oranı yaklaşık 1/5 civarındadır. Hayvansal üretimde daha fazla küçükbaş hayvancılığın yapıldığı görülmektedir. İşletme sahipleri genellikle 40 yaş üzerindedir. Genç çiftçi sayısının az olması yeni bilgi ve teknoloji

kullanımında sınırlılıklar getirebilmekte ve tarımın geleneksel yöntemlerle devamına neden olabilmektedir.

TC Ziraat Bankası Reşadiye Şubesi 30.06.2024 verisine göre tarımsal kredi müşterilerinin 554'ü erkek, 72 kişisi kadındır. Reşadiye ilçesi ve bağlı köylerinde yaşayan tarımsal işletme sahiplerinin toplam kredi kullanım miktarlarına bakılarak %72,8'i Ziraat Bankası'ndan, %2,7'si Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinden tarımsal kredi kullanarak işletmelerini finanse ettikleri saptanmıştır.

Tablo 6'da TC Ziraat Bankası Reşadiye Şubesi 30.06.2024 itibari ile tarımsal kredilerin ürün bazlı dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. TCZB Reşadiye Şubesi tarımsal kredilerin ürün bazlı dağılımı (30.06.2024)

Table 6. Ziraat Bank Reşadiye Branch Product Based Distribution of Agricultural Loans(30.06.2024)

Türü	Sübvansiyon Şekli	Ürün Adı	Bakiye	Hesap Sayısı	
İşletme (185.433.966 TL)	Sübvansiyonlu (183.014.751 TL)	Sübv. - Temel Hayvansal Üretim-İşletme	101.550.547	346	
		Sübv. -Geleneksel (Yaygın) Bitkisel Üretim-İşletme	42.000	1	
		Sübv. -Geleneksel (Yaygın) Hayvansal Üretim-İşletme	81.346.204	393	
		Sübv. -Temel Bitkisel Üretim-İşletme	76.000	2	
	Sübvansiyonsuz (2.419.215 TL)	Çiftçi Destek Kredisi	668.038	4	
		Endeksli Çiftçi Destek Kredisi	533.333	3	
		Endeksli Taksitli Tarım Destek Kredisi	200.000	1	
		Taksitli Tarım Destek Kredisi	500.000	1	
		Tarım Transfer Kredisi-İşletme	19.234	1	
		Tarım Transfer Kredisi-Cari	36.623	17	
	Üretim Destek Kredisi (Kmh)	461.987	30		
	Yatırım (20.165.186 TL)	Sübvansiyonlu (13.632.861 TL)	Sübv. - Basınçlı Sulama Sistemi-Yatırım	286.353	1
			Sübv. - Geleneksel (Yaygın) Hayvansal Üretim-Yatır	1.864.925	14
Sübv. -Değişken Faizli Traktör			20.000	1	
Sübv. -Değişken Fz. 2. El Traktör			400.000	1	
Sübv. -Sabit Faizli 2.El Traktör			1.130.786	10	
Sübv. -Sabit Faizli Traktör			6.445.861	31	
Sübv. -Sabit Fz. Küçük Ekipman Kredisi			401.790	5	
Sübv. -Yaygın Hayvansal Üretim-Yatırım			40.500	1	
Sübv.-Altın Kovan Kredisi-Yatırım			176.000	3	
Sübv.-1.Grup Değişken Fz. 2. El Traktör			562.500	1	
Sübv.-1.Grup Sabit Faizli Traktör		2.304.146	5		
Sübvansiyonsuz (6.532.325 TL)		Endeksli Nakliye Aracı Kredisi	275.200	1	
Köyümde Yaşamak İçin-Geleneksel Yay. Hayv-Sübv-Yat	6.257.125	89			
Yapılandırma (391.901 TL)	Sübvansiyonsuz (391.901 TL)	Endeksli Tarımsal Yapılandırma	28.208	1	
		Tarımsal Yapılandırma	240.845	7	
		Tarımsal Yeniden Taksitlendirme	122.848	3	
Toplam			205.991.053	973	

Kaynak: TCZB, 2024b.

Reşadiye Ziraat Bankası'ndan alınan verilerdeki tablolarda hayvancılık üzerine kullanılan kredilerin, bitkisel üretim için kullanılan kredilere nazaran miktarsal olarak çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun bölgenin üretim desenine bağlı olduğu söylenebilir. Ayrıca sübvansiyonlu kullanılan tarım kredisi miktarının sübvansiyonsuz kredi miktarından çok fazla olduğu görülmektedir. Tablo 7'de TC Ziraat Bankası Reşadiye Şubesi yıllar itibari ile bilanço özeti verilmiştir.

Tablo 7. TCZB Reşadiye şubesi bilanço özeti

Table 7. Ziraat Bank Reşadiye branch balance sheet summary

Yıllar	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	30.06.2024
1.Toplam Aktifler	133.022.846	188.138.645	273.269.167	446.427.919	780.941.209	992.348.436
2.Nakdi Krediler	72.084.877	107.008.963	123.071.499	173.330.406	261.233.418	308.720.507
2.A.Tarım Sektörüne Kullanılan	13.454.145	20.855.985	34.536.658	68.285.300	158.737.293	205.991.053
2.A.1.Sübvansiyonlu	11.202.563	18.680.486	31.723.662	64.906.399	154.890.413	196.647.612
2.A.2.Diğer (Sübvansiyonsuz)	2.251.583	2.175.499	2.812.996	3.378.902	3.846.880	9.343.441
Tarım Kredilerinin Toplam Kredilere Oranı	18,66%	19,49%	28,06%	39,40%	60,76%	66,72%
3.Yakın İzlemedeki Krediler	3.462.560	3.449.019	11.795.962	3.314.613	8.895.845	19.334.026
3.A.1.Tarım Sektörü	684.892	444.357	1.856.066	912.904	3.210.841	6.159.251
Yakın İzleme İçerisinde Tarım Kredilerinin Payı	19,78%	12,88%	15,73%	27,54%	36,09%	31,86%
4.Takipteki Krediler	1.561.799	1.182.772	2.217.844	1.586.357	1.572.788	1.761.930
4.A.Tarım Sektörüne Kullanılan	169.245	60.168	158.050	130.511	118.237	104.087
Takip İçerisinde Tarım Kredilerinin Payı	10,84%	5,09%	7,13%	8,23%	7,52%	5,91%

Kaynak: TCZB, 2024b.

Reşadiye Ziraat Bankası'ndan alınan verilerdeki tablolarda kredi dönüşlerinde sıkıntı yaşanan, gecikmelerinden dolayı yakın izlemeye ve takip hesaplarına aktarılan işletme sahiplerinin yıllara sair incelemesinde oransal artışların yaşandığı görülmektedir.

Kredi tutar ve oranlarından, finansman açığını kredi ile tamamlayan çiftçilerin krediyi kredi ile kapattıkları gözlemlenmiştir. Bu durum çiftçilerde ekonomik ve sosyal birtakım sorunlara neden olabileceğinden dolayı bu konuyla ilgili tarımsal kredilerde gerekli önlemler alınmalıdır.

Kullanılan tarım kredi miktarının yıllara göre incelemesinde her yıl bir önceki yıla göre yaklaşık %30 oranında bir artış sağlandığı tespit edilmiştir. Tablo 8'de Reşadiye Tarım Kredi Kooperatifi'nden kredi kullanan ortak sayısı ve kredi dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Reşadiye TKK ortak sayısı ve kredi dağılımı

Table 8. Number of partners and credit distribution of Reşadiye Agricultural Credit Cooperative

Yıllar	2019	2020	2021	2022	2023	30.06.2024
Kredi Kullanan Ortak Sayısı	275	289	328	357	365	372
Bitki Besleme	380.892	383.128	609.046	1.430.679	1.735.847	1.235.797
Bitki Koruma	139	195	0	1.499	3.089	4.227
Enerji Ürünleri	281.070	455.296	766.892	3.899	8.350	3.000
Tarımsal Mekanizasyon	106.685	207.380	203.586	508.391	675.354	312.825
Tohumluk	40.588	54.639	104.901	89.583	132.846	250.806
Fideler	9.806	0	0	0	0	0
Yemler	2.054.632	2.262.377	3.795.437	9.736.834	13.292.954	7.944.513
Zaruri Tüketim	313.028	290.731	339.670	760.146	1.005.634	638.139
Toplam Tarımsal Kredi Kullandırımı (TL)	3.186.844	3.653.746	5.819.534	12.531.033	16.854.074	10.389.308

Kaynak: TKK, 2024a.

Reşadiye TKK yıllar itibariyle kredi dağılımı ve kredi kullanan ortak sayısı tablosu incelendiğinde kredi kullanan ortak sayısının yıllara göre artış kaydettiği görülmektedir. Ortakların kooperatiften kredi ürünleri arasında en çok yem kredisi finansmanı kullanıldığı görülmüştür.

6. Sonuç

Tarımsal finansmanın sağlanmasında örgütlenmiş kredi kaynakları kurumsallaşmış ve güvenilir olmasından dolayı önemlidir. Tarım sektörünün sürdürülebilirliğinin sağlanmasında finansmana her dönem ihtiyaç duyulmaktadır. Öz sermaye her zaman yeterli olmamaktadır. Bu nedenle tarımın finansmanında kredi kaynakları öz sermayeyi desteklemektedir. Bu anlamda Ziraat Bankası tarımsal işletmeleri kredi konusunda destekleyen en önemli örgütlü kredi kaynağıdır. Tarım Kredi Kooperatifleri de işletmelere aynı ve nakdi kredi ile önemli destekler sunmaktadır. Çalışmada Ziraat Bankasının ve yanında Tarım Kredi Kooperatifleri de tarımsal işletmelere yönelik sübvansiyonlu kredi destekleri verdiği ve yıllar itibariyle hem ülke genelinde hem de Reşadiye özelinde kredi kullanan işletmelerin sayısının ve kredi miktarının arttığı görülmektedir. Önemli sektörlerden olan tarımda kredi kullanımının zorunlu olduğu göz önüne alındığında tarımsal işletmelerin korunması, tarımın finanse edilmesi ve sürdürülmesi, devamlılığının sağlanması için kredi maliyetlerinin düşürülmesi, sübvansiyonlu kredi miktarlarının güncel koşullara uygun olarak artırılması gerekmektedir.

7. Kaynaklar

- Kızılaslan, H. and Adıgüzel, Ö., 2007. Factors Affecting Credit Use in Agricultural Business Concerns in Turkey. Res. J. Agric. Biol. Sci, 3(5): 409-417.
- Onurlubaş, E., Kızılaslan, H., 2007. 'Türkiye'de Bitkisel Yağ Sanayindeki Gelişmeler ve Geleceğe Yönelik Beklentiler Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü (TEAE), ISBN:978-975-407-228-0, Yayın No:157, Ankara.
- Özçelik, A., Güneş, E., Artukoğlu, M.M. 2005. Türkiye'de Tarımsal Kredi: Sözleşmeli Tarım ve Üretici Örgütleri Üzerinden Kredi Uygulamalar, Türkiye Ziraat Mühendisliği 6. Teknik Kongresi, 961-985, Ankara.

- RG, 2024. Resmi Gazete. 2023/8039 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240501-2.htm> (Eriřim Tarihi:11.07.2024)
- TCZB, 2024. Bankamızın Kuruluşu.
<https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bankamiz/hakkimizda/bankamiz-tarihcesi>
- TCZB, 2024a. Ziraat Bankası kayıtları.
<https://zfgportal.ziraatbank/trp/default.aspx> (Eriřim Tarihi: 10.07.2024)
- TCZB, 2024b. Ziraat Bankası Reşadiye İlçesi kayıtları.
<https://www.ziraatbank.com.tr/tr/arama?ts=K%C3%96Y%C3%9CMDE%20YA%C5%9EAMAK%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N> (Eriřim Tarihi:11.07.2024)
- TKK, 2023. Tarım Kredi Kooperatifleri Faaliyet Raporu 2023
file:///C:/Users/90552/Desktop/MURAT%20YL!%20seminer%20sunumu%20a%C4%9Fustos%202024/faaliyet_raporu_2023.pdf (Eriřim Tarihi:11.07.2024)
- TKK, 2024. Dünden bugüne Tarım Kredi Kooperatifleri.
<https://www.tarimkredi.org.tr/kurumsal/koklu-gecismimiz/> (Eriřim Tarihi:11.07.2024)
- TKK, 2024a. Tarım Kredi Kooperatifi Kayıtları, 2024.
<https://tr-tr.facebook.com/people/Re%C5%9Fadiye-Tar%C4%B1m-Kredi-Kooperatifi/pfbid0nf7KYaXxThjkkcy1xyicw9z5SBLy5SeneP2WDWNEkSrPzBQ7LEvRgPPWCMY6bCGdl/> (Eriřim Tarihi:11.07.2024)
- TOB, 2024. Reşadiye İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü kayıtları, 2024.
<https://tokat.tarimorman.gov.tr/Menu/110/Resadiye-Ilce-Tarim-Ve-Orman-Mudurlugu> (Eriřim Tarihi:10.07.2024)